

© **Мартиненко Іван Іванович**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна

email: martynenko20.01.63@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4465-0833>

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З КНР

У статті розглядається питання вивчення української хорової музики студентами з КНР на заняттях з хорового диригування та хорового класу. Встановлено, що сьогодні культурне середовище швидко змінюється і стає важливою умовою сучасного суспільства, що зумовлено освітньою міграцією. З'ясовано, що зростає взаємозалежність між усіма світовими регіонами, а культурне різноманіття є економічним, соціальним та культурним позитивом, який необхідно розвивати. Надається оцінка хорового мистецтва України, яке є унікальним явищем світового масштабу та має багатовікову історію та традиційність. В статті охарактеризовано мету та завдання дисциплін «хорове диригування» та «хоровий клас», розглянуто особливості навчальної роботи за цими дисциплінами, які відображені в індивідуальній формі навчання та мають сприяти формуванню якостей, що забезпечують реалізацію професійно-педагогічної діяльності, а також створюють максимально сприятливі умови для підготовки студентів-іноземців до роботи із хоровим колективом.

Ключові слова: українська хорова музика; діалог культур; хорове диригування; хоровий клас; іноземний студент; національний характер; менталітет.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Зміцнення багатопланових зв'язків з Китаєм зараз є одним з пріоритетів зовнішньої політики України і носить стійкий довготривалий характер. Серед цих зв'язків найбільш широкими є зв'язки в галузі освіти. Сьогодні студенти з Китайської народної республіки чи не найзначнішу частину іноземних студентів в країні.

Успіхи партнерських відносин між Україною та Китаєм в сфері освіти очевидні, про що свідчать обопільні інтереси молоді до історії, культури, традицій, розвивається співробітництво між навчальними закладами наших країн, зростає кількість учасників програм молодіжного обміну тощо (Гринькевич, 2013; Тарапата-Більченко, 2018).

Нині культурне середовище швидко змінюється, воно стає більш диверсифікованим. Таке культурне розмаїття є важливою умовою сучасного суспільства і зумовлене транскордонною міграцією та багатьма іншими причинами. Зростає взаємозалежність між усіма світовими регіонами та досягненням інформації та засобами масової комунікації. Культурне різноманіття є економічним, соціальним та культурним позитивом, який необхідно розвивати.

Процеси глобалізації, що визначають буття сучасного світу, змінюють характер відносин між країнами, культурами, окремими людьми. Розширення міжнародних контактів в усіх сферах суспільного життя зумовило інтерес людства до проблем міжкультурної комунікації, яка є наукою, що вивчає особливості вербального та невербального спілкування людей, що належать до різних національних і лінгвокультурних спільнот (Гринькевич, 2013). Крім того, міжкультурна комунікація є самою взаємодією між представниками різних народів та різних культур. Саме тому питання вивчення студентами з КНР української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу є актуальним.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливості навчання китайських студентів у іноземних ВНЗ досліджували вчені Божко М., Гринькевич О., Дін Сін, Сін Чжефу, Ма Сюй, Тарапата-Більченко Л., Стоянова Т., Цзінь Лулу та ін. До кола проблемних питань входять пристосування до нового типу навчального колективу, його звичаїв і традицій, засвоєння нових видів пізнавальної, творчої та наукової діяльності, незвичних форм оцінки, прийомів самостійної роботи, нових типів міжособистісно-пізнавальної комунікації і т.ін. Вченими розглядаються питан-

ня формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР (Чжан Сянюн, Лу Тао), методичні засади вокального навчання студентів з КНР (Цзінь Нань), методики формування вокального слуху майбутнього вчителя музики в Україні та Китаї (Гу Цзін), аналізуються особливості вокально-педагогічної освіти України та КНР (Яо Ямін), гуманістичні основи підготовки майбутніх співаків з КНР в системі української музичної освіти (Чжау Лі), узагальнюється досвід навчання китайських студентів в Україні (О. Ковальов, Є. Кошелева, І. Пак, Чжу Цзянь Цзе), проте, наукових розвідок щодо проблеми вивчення студентами – іноземцями української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу наразі не існує.

На основі проведеного аналізу наукової літератури, вважаємо за необхідне висвітлити питання вивчення студентами-іноземцями факультетів мистецтв української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу.

Формулювання цілей та завдань статті. Проаналізувати науково-педагогічні джерела стосовно проблеми дослідження та на підставі аналізу обґрунтувати необхідність вивчення студентами – іноземцями творів української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні інтернаціоналізація та глобалізація економіки та культури сприяють залученню до міжкультурних та освітніх контактів найширшого кола носіїв різних етнічних культур. ВНЗ України надають освітні послуги студентам із багатьох країн світу, але найбільша частка освітніх мігрантів припадає на студентство з КНР. Навчання у вищих навчальних закладах України відбувається на основі діалогу культур (Сін Чжефу, 2017).

Діалог культур – це складний, символічний, особистісний, транзакційний і досить часто неусвідомлений процес, який у разі потреби є неточним, оскільки передбачає рівень масового віртуального конструювання на рівні міжособистісної взаємодії. Діалог культур дає змогу його учасникам висловити певну зовнішню стосовно до самих учасників інформацію, внутрішній емоційний стан, а також соціальні статуси і соціальні ролі, які вони виконують один відносно одного, що також підтверджує їх культуру.

Основа поняття «полікультурна особистість» була закладена в працях Я.А. Коменського, де йдеться про необхідність формування в учнів вміння жити в злагоді з іншими та поважати їх. У руслі гуманістичної педагогіки полікультура розглядається як культура міжособистісного спілкування особистостей, їх духовного збагачення та

входження в культуру іншого типу (А. Бодальов, Б. Вульфсон, Г. Драч, Н. Крилова, В. Кудін, О. Рудницька та ін).

Важливим з цього погляду є те, що поняття полікультури нерозривно пов'язане з уявленнями про неповторність та унікальність духовних здобутків кожного народу, з проявом поваги та інтересу до кожного них. Мистецтво, зокрема – музика, з цього погляду розглядаються як високодуховна сфера опосередкованого, полікультурного спілкування, в якому відбувається творча взаємодія між автором і інтерпретатором, між виконавцями і слухачами як творцями, споживачами, носіями культури (Реброва, 2015).

Природним для музичного мистецтва є те, що нерідко учасники цих процесів є представниками культури різних художніх течій, стильових прошарків, національних традицій, натомість вони легко досягають порозуміння (В. Афанасьєв, М. Бахтін, Н. Бердяєв, В. Біблер, В. Медушевський).

У визначенні шляхів полікультурної взаємодії велике значення надається способу спілкування, досягненню взаєморозуміння між особистостями, а передумовами їх здійснення – здатність до діалогу, готовність пізнати й зрозуміти явища іншої культури, застосовувати нові знання для збагачення свого культурного розвитку (С. Виготський, М. Каган, В. Кудин, О. Леонтєв, П. Сімуш, О. Сохор).

Навчальні програми з хорового диригування та хорового класу здійснюються на репертуарі, який належить різним музичним культурам, але найбільш значний масив творів представлено вітчизняним хоровим мистецтвом.

Українська хорова культура – це безцінний скарб національного значення. Впродовж століть хорове мистецтво проявляло себе як справжнє творіння таланту українського народу, яке втілювало цілісність і, водночас, багатогранність внутрішнього світу минулих поколінь і було з давніх часів органічною складовою життєдіяльності людини.

Хорове мистецтво України є унікальним музичним явищем світового масштабу, яке має багатовікову українознавчу історію та традиційність. Воно зберіглося у предковичних народних традиціях, у прадавніх зразках народнописенної культури, у глибинах професійного музичного мистецтва і є в наш час одним із найпоширеніших видів народного мистецтва у музичному побуті країни. Хорова музика займає одне із чільних місць у мистецькому житті народу, яка з давніх часів була органічною складовою його життя та найбільш дієвим чинником самозбереження національних музичних традицій. Хоровий жанр, як жоден інший, завдяки своїм глибоким корін-

ням, міцним традиціям, а також доступністю його виразних засобів широким верствам населення, завжди перебував у полі зору композиторів та виконавців. Основним джерелом для хорового твору завжди була українська народна пісня, закоханість в яку, закорінено у глибинах нашого народу. За певних історичних умов, мандруючи світами у пошуку кращої долі чи рятуючись від репресій, українці здавна несли цю любов у своєму серці, передаючи її своїм нащадкам, популяризуючи фольклорні надбання народу. Саме народна пісня стала об'єктом художньої обробки професіоналів-композиторів усіх епох.

Повноцінне оволодіння розмаїттям репертуару, в якому відбиваються своєрідність національно-образної, мовленнєво-інтонаційної сфери, творча індивідуальність, художня ментальність композитора, потребує формування у студентів-іноземців готовності до їх сприйняття, здатності погрузитися в художню атмосферу, відмінну від власних естетичних, мистецьких традицій. Дослідження О. Ребрової доводять, що студенти-іноземці відчують весь спектр суперечливих впливів: від специфічних музично-мовних (семантично-ладових, інтонаційно-тембральних: європейські лади – пентатоніка) до виконавсько-інтерпретаційних (стильових, образних: художньо-аналітичних), інтерпретаційних (споглядальне ставлення до образів та їх дієве втілення у виконавстві) (Реброва, 2015, с.19–23).

Таким чином, тільки набуваючи здатності сприймати суб'єктивно нові явища культури, художньо-образний зміст творів різних типів музичної культури, оволодіваючи незнайомими формами музичного мислення та палітрою музично-виконавських можливостей, студенти збагачують свою національно-культурну самосвідомість, усвідомлюють себе як суб'єктів полідиалогу культур та міжкультурних контактів. Все це зумовлює важливість полікультурного підходу в роботі із студентами – іноземцями.

Завдання викладача – виявити специфіку підготовки іноземних студентів, врахувати особливості їхнього сприйняття, що зумовлені своєрідністю освітньо-культурної підготовки, виконати аналіз мистецьких здобутків як універсальній загальносвітової культури та національно-культурної самобутності студентства. В цьому процесі важливого значення набуває компаративний (порівняльний) аналіз. Застосування результатів такого аналізу дозволяє врахувати їх у змісті та методах підготовки іноземних студентів до майбутньої фахової діяльності і стають основою певної взаємодії та взаємовпливу (О. Галич, Г. Ніколаї).

Важливого значення в процесі професійної

підготовки студентів-іноземців набуває уточнення змісту навчання, що спрямоване на врахування особливостей художнього менталітету, стану фахової освіти, готовності до сприйняття іноземними студентами змісту навчання (воно відображене у робочих програмах, навчальному репертуарі, організаційно-методичному забезпеченні), збагачення змісту навчання, спрямованого на підготовку студентів до виконання всіх функцій, властивих сучасному викладачу, посилення практичної спрямованості змісту й форм навчальної діяльності на засадах компетентнісного підходу, забезпечення високого рівня самостійності володіння фаховими навичками, творчої активності студентів, організацію самостійної навчальної діяльності китайських студентів, спрямованої на засвоєння ними додаткового обсягу знань, набуття здатності до подальшого самовдосконалення. важливі для їх майбутньої фахової діяльності на Батьківщині (Кушнір, 2019; Чжан Лу, 2016).

Вивчення студентами – іноземцями української хорової музики на заняттях із хорового диригування та хорового класу має забезпечуватися певними педагогічними умовами.

Головними принципами в процесі підготовки студентів-іноземців є принципи художньої толерантності, спрямованості змісту підготовки майбутнього фахівця на задоволення музично-духовних потреб суспільства, стимуляції самостійності та творчої ініціативи фахівця, принцип цілеспрямованого удосконалення індивідуально-фахових властивостей особистості, системного підпорядкування змісту фахової освіти підготовці компетентного фахівця, відповідності змісту підготовки актуальним здобуткам педагогічної науки і музичного мистецтва; – творчої взаємодії суб'єктів музично-освітнього процесу.

Головними факторами, що мають враховуватися у процесі роботи в класі хорового диригування та хорового класу є стан актуальної загально-музичної, фахової, спеціальної диригентсько-хорової та мовленнєвої підготовки; специфіка їх національної, зокрема – художньої ментальності; суб'єктивно-особистісна мета освіти майбутніх випускників, яка полягає в підготовці до майбутньої професійної діяльності в інших, відмінних від українських, соціально-культурних та національно-освітніх умовах. Врахування цих факторів, а також здобутків сучасної педагогічної науки й практики має визначити пріоритетні методичних засад підготовки студентів-іноземців: гуманістичний, особистісно-орієнтований, полікультурний, компаративний, системний, компетентнісний.

Важливого значення при вивченні в класі

хорового диригування української хорової музики набуває також цілеспрямоване застосування комплексу сучасних технічних засобів навчання та інформаційно-комунікаційних засобів. Сучасна молодь повсякденно користується інноваційними технологіями, залучення студентів до використання Інтернету з пізнавально-навчальною метою слугує важливим засобом доповнення й збагачення знань, самоосвіти, спрямованої на заповнення прогалів у попередній фаховій підготовці, шляхом наближення до процесів, які відбуваються в культурно-освітній сфері, у світовому мистецтві, в рідній країні тощо.

Застосуванню новітніх технологій у музично-навчальній та творчій діяльності присвячено значну кількість наукових досліджень і практичних винаходів (М. Абдуразаков, О. Смолянинова, М. Дьяченко, І. Котлярєвський, Н. Кьон та ін.). Крім того в діяльності музикантів та аматорів все більшого поширення набуває застосування цифрових технологій, нотно-графічних комп'ютерних програм, на засадах яких здійснюється обробка музичного звуку, тиражування музичної інформації тощо. Таким чином, цілеспрямоване застосування в навчальному процесі сучасних ТЗН та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), типових для музичної діяльності й художньої освіти, має забезпечити формування навичок, важливих у музично-пізнавальній, виконавсько-творчій, організаційно-керівній діяльності. Їх цілеспрямоване та різноманітне втілення складає важливу умову успішної підготовки майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності в умовах сучасності (Мережко, 2017).

Навчальні програми з дисципліни «хорове диригування» та «хоровий клас» мають на меті формування професійних і особистісних якостей вчителя музичного мистецтва, здатного здійснювати у комплексі диригентсько-хорову та аналітичну діяльність та володіти компетентностями вчителя-хормейстера (Кифенко, Голян, 2020).

Програмовий матеріал цих дисциплін включає різноманітні хорові твори різних жанрів, стилів, епох. Найважливішими є твори української хорової музики. В курсі хорового диригування та хорового класу вивчаються обробки українських народних пісень, оригінальні твори видатних українських композиторів – М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Стеценка, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського тощо.

Дисципліни диригентсько-хорового циклу є вагомими у підготовці вчителя музичного мистецтва. Вони сприяють формуванню якостей, що забезпечують реалізацію професійно-педагогіч-

ної діяльності, готують до співочої діяльності, а також створюють максимально сприятливі умови для підготовки студентів до роботи з хором. У процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін викладачам вищих навчальних закладів необхідно зберегти творчу свободу студента, уважно ставитись до його суб'єктивних рис, розвивати індивідуальність.

Побудова та проведення занять з хорового диригування та хорового класу на факультетах мистецтв зазвичай варіативна і залежить від багатьох чинників: від методичних поглядів, смаків та звичок викладача, від можливостей самих студентів-іноземців (рівня їх здібностей та підготовленості). Кожне заняття є черговою сходинкою в набутті певних знань, вмінь та навичок та необхідною складовою в процесі професійного зростання, розв'язання певних проблем. Організація занять в класі хорового диригування та хорового класу передбачає наступність та послідовність.

Форма навчання в класі хорового диригування – індивідуальна, що обумовлюється його специфікою і дає змогу ефективно вирішувати складні завдання курсу. Саме індивідуальна форма навчання містить великі можливості для розвитку різноманітних напрямків творчої діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. На індивідуальних заняттях студент – іноземець під керівництвом викладача не тільки тренує власну мануально-рухову моторику, але й засвоює певні закони складної системи взаємодії керівника-диригента та хору через моделювання різних ситуацій, що виникають при роботі диригента з хором колективом. Кожне індивідуальне заняття з хорового диригування – це різноманітність видів, форм та методів творчої діяльності як студента, так і викладача. Важливо не стільки навчити диригувати, скільки викликати бажання займатися виконавсько-хоровою діяльністю.

Навчання диригентсько-хоровим дисциплінам орієнтовано на творчу діяльність, на створення нового художньо-мистецького відтворення дійсності засобами певного виду мистецтва інтерпретації художнього твору засобами виконавської культури. Творча і виконавська культура стають основою хорової освіти.

Важливого значення в роботі хорового класу є проблема відбору репертуару. Головний принцип, якого має дотримуватись керівник хору – художньо-виховна цінність. Якість репертуару відіграє найважливішу роль у процесі вокально-хорового навчання й духовно-естетичного виховання молоді. Необхідно, аби твір торкався їх душ, навчав прекрасному (наявність виховного підтексту).

Другий принцип – різноманітність: за тема-

тикою, образами, жанрами, епохами, стилями, національними композиторськими школами, характером тощо. Найбільшу цінність у репертуарі хорового колективу становлять народні пісні.

Третій принцип – доступність. Важливо, щоб образний ряд і тематика твору були цікавими й зрозумілими. Керівник хорового колективу має звернути увагу на відповідність вокально-технічних завдань партитури виконавським можливостям свого колективу й точно розрахувати сили.

Четвертий принцип – послідовність. Хороший репертуар має крок за кроком удосконалювати вокально-хоровий арсенал студентського колективу, що дозволить розширити межі доступної йому музики.

Висновки. Отже, питання вивчення студентами-іноземцями української хорової музики є важливим і потребує значної уваги від викладачів хорового диригування та керівників студентських хорових колективів. Вивчення української хорової музики ґрунтується на певному педаго-

гічному досвіді викладачів та засадах провідних педагогів сучасності. Варіативний характер проведення індивідуальних занять сприяє професійному розвитку студентів-іноземців. Вивчення української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу не тільки розширює музичний світогляд студентів, розвиває їхні смаки та уподобання, але й сприяють розвитку діалогу культур між Україною та КНР.

Перспективи подальших досліджень. Для отримання позитивних результатів навчання студентів-іноземців на факультетах мистецтв, набуття ними комплексу професійних знань, розвитку комплексу професійних здібностей необхідні подальші розвідки в галузі диригентсько-хорової підготовки, створення нових навчальних програм для студентів із КНР, які б включали твори найбільш видатних композиторів України (як минулого, так і сучасного), більш активне залучення студентів до виконання ними цих творів в хорових колективах тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Wang, Yajun (2019). Педагогічні умови формування комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3) 157. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131>

Бондаренко, Л. (2017). Професійний саморозвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва у змісті мистецької освіти. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 71–75. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201617175>

Ван Хайлун (2020). Організаційно-когнітивний етап формування готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 13, 245–254. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223147>

Вишневецька, М. (2020). Формування естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва як психолого-педагогічна проблема. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4), 97–102. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14>

Гринькевич, О. (2013). Освітня міграція в Україні та світі: інституційну середовище та напрями державного врегулювання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 3(101), 254–264

Дін Сінь, Стоянова Т., Цзінь Лулу (2015). Адаптація іноземних студентів в Україні. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, III (26), issue 50

Кифенко, А., Голян, Х. (2020). Професійна діяльність диригента навчального хорового колективу. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.5>

Кушнір, К. (2019). Особливості формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3), 25–31. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531>

Мережко, Ю. (2017). Інноваційна діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 76–79. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201617679>

Олексюк, О. (2018). Стратегічні орієнтири розвитку мистецької освіти в міждисциплінарному дискурсі. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, №3, 4–8. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.48>

Полубояріна, І. (2019) Інтеграційні процеси в професійній підготовці музикантів як основа їхнього духовного розвитку. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3), 97–102. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.97102>

Прокопчук, В. (2020). Методологічна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в європейському освітньому просторі. *Інноватика у вихованні*, 11(1), 122–134. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i11.231>

Реброва, О. (2015). Поліхудожнє середовище як ситуативно створена педагогічна умова фахового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки*, (135), 19–23.

Сін Чжефу (2017). Модель педагогічної підтримки іноземних студентів у процесі адаптації до навчання в університетах України. *Наука і освіта*, 6, 38–43. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-6>

Тарапата-Більченко, Л. (2018). Вища музична освіта України: виклики та стимули китайської освітньої міграції. *Вища освіта України*, 4, 62–68

Ткач, М. (2017). Професійне світорозуміння майбутніх вчителів музичного мистецтва у контексті гуманістичної парадигми освіти. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 20–25. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201612025>

Тушева, В. (2020). Пошук методологічних орієнтирів у гуманітарному дослідженні в контексті мистецької педагогіки. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.4>

Чжан Лу (2016). Методичні засади диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. *Дис.. к.п.н. 13.00.02 (Теорія і методика музичного навчання)*, Київ

Чжан Чун (2020). Спонукально-пізнавальний напрям формування акмеологічної культури майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 13, 255–262. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223148>

REFERENCE

Wang, Yajun (2019). Pedagogical conditions of formation of communicative culture of the future teacher of musical art in the process of conducting and choral training. *Muzyczne mystetstvo v osvitohichnomu dyskursi*, (3) 157. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131> [in Ukrainian]

Bondarenko, L. (2017). Profesijnny samorozvytok maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva u zmisti mystets'koyi osvity [Professional self-development of the future teacher of music art in the content of art education]. *Muzyczne mystetstvo v osvitohichnomu dyskursi*, (1), 71–75. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201617175> [in Ukrainian]

Van Khaylun (2020). Orhanizatsiyno-kohnityvnyy etap formuvannya hotovnosti maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva do tvorcho-interpretatsiynoyi roboty zi shkil'nymy kolektivamy [Organizational and cognitive stage of forming the readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school groups]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 13, 245–254. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223147> [in Ukrainian]

Vyshnevets'ka, M. (2020). Formuvannya estetychnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva yak psykholoho-pedahohichna problema [Formation of aesthetic culture of the future teacher of music art as a psychological and pedagogical problem]. *Muzyczne mystetstvo v osvitohichnomu dyskursi*, (4), 97–102. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14> [in Ukrainian]

Hryn'kevych, O. (2013). Osvitnya mihratsiya v Ukrayini ta sviti: instytutsiynu seredovyshe ta napryamy derzhavnoho vrehulyuvannya [Educational migration in Ukraine and the world: institutional environment and directions of state regulation]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny*, 3(101), 254–264. [in Ukrainian]

Din Sin', Stoyanova T., Tszin' Lulu (2015). Adaptatsiya inozemnykh studentiv v Ukrayini [Adaptation of foreign students in Ukraine]. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, III (26), issue 50 [in Ukrainian]

Kyfenko, A., Holyan, Kh. (2020). Profesijna diyal'nist' dyryhenta navchal'noho khorovoho kolektivu

[Professional activity of the conductor of the educational choir]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (4). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.5> [in Ukrainian]

Kushnir, K. (2019). Osoblyvosti formuvannya tsinnisnykh kompetentnostey maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva [Features of formation of value competencies of the future teacher of musical art]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (3), 25–31. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531> [in Ukrainian]

Merezhko, Yu. (2017). Innovatsiyana diyal'nist' yak skladova profesiynoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva [Innovative activity as a component of professional training of future music teacher]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (1), 76–79. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201617679> [in Ukrainian]

Oleksyuk, O. (2018). Stratehichni oriyentyry rozvytku mystets'koyi osvity v mizhdystsyplinarnomu dyskursi [Strategic guidelines for the development of art education in interdisciplinary discourse]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, №3, 4–8. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.48> [in Ukrainian]

Poluboyarina, I. (2019) Intehratsiyni protsesy v profesiyniy pidhotovtsi muzykantiv yak osnova yikhnoho dukhovnoho rozvytku [Integration processes in the professional training of musicians as a basis for their spiritual development]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (3), 97–102. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.97102> [in Ukrainian]

Prokopchuk, V. (2020). Metodolohichna pidhotovka maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva v yevropeys'komu osvith'omu prostori [Methodological training of future music teachers in the European educational space]. *Innovatyka u vykhovanni*, 11(1), 122–134. <https://doi.org/10.35619/iu.v1i11.231> [in Ukrainian]

Rebrova, O. (2015). Polikhudozhnye seredovyshe yak sytuatyvno stvorena pedahohichna umova fakhovoho navchannya maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva i khoreohrafiyi [Polyartistic environment as a situationally created pedagogical condition for professional training of future teachers of music and choreography]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Ser.: Pedahohichni nauky*, (135), 19–23 [in Ukrainian]

Sin Chzhefu (2017). Model' pedahohichnoyi pidtrymky inozemnykh studentiv u protsesi adaptatsiyi do navchannya v universytetakh Ukrayiny [Model of pedagogical support of foreign students in the process of adaptation to study at Ukrainian universities]. *Nauka i osvita*, 6, 38–43. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-6> [in Ukrainian]

Tarapata-Bil'chenko, L. (2018). Vyshcha muzychna osvita Ukrayiny: vyklyky ta stymuly kytays'koyi osvith'oyi mihratsiyi [Higher music education in Ukraine: challenges and incentives of Chinese educational migration]. *Vyshcha osvita Ukrayiny*, 4, 62–68 [in Ukrainian]

Tkach, M. (2017). Profesiynne svitorozuminnya maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva u konteksti humanistychnoyi paradyhmy osvity [Professional worldview of future music teachers in the context of the humanistic paradigm of education]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (1), 20–25. <https://doi.org/10.28925/2518-766X201612025> [in Ukrainian]

Tusheva, V. (2020). Poshuk metodolohichnykh oriyentyriv u humanitarnomu doslidzhenni v konteksti mystets'koyi pedahohiky [Search for methodological guidelines in humanities research in the context of art pedagogy]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (4). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.4> [in Ukrainian]

Chzhan Lu (2016). Metodychni zasady dyryhent's'ko-khorovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do roboty u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Methodical principles of conducting and choral training of future teachers of music art to work in secondary schools]. *Dys.. k.p.n. 13.00.02 Teoriya i metodyka muzychnoho navchannya*, Kyiv [in Ukrainian]

Chzhan Chun (2020). Sponukal'no-piznaval'nyy napryam formuvannya akmeolohichnoyi kul'tury maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva [Motivational and cognitive direction of formation of acmeological culture of future teachers of music art]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 13, 255–262. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223148> [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 03.04.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.07

© Ivan Martynenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Docent of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine
email: martynenko20.01.63@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4465-0833>

STUDY OF UKRAINIAN CHOIR MUSIC IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS FROM CHINA

The purpose of the article is to article is devoted to the study of Ukrainian choral music by students from China in classes on choral conducting and choral class.

Methodology. Important in the process of professional training of foreign students is the clarification of the content of education, aimed at considering the peculiarities of artistic mentality, the state of professional education, readiness for foreign students to perceive the content of education (it is reflected in work programs, curriculum, organizational and methodological support). The content of education aimed at preparing students to perform all the functions inherent in a modern teacher, strengthening the practical orientation of the content and forms of educational activities on the basis of a competency-based approach, ensuring a high level of independence of professional skills, creative activity of students, the organization of independent educational activities of Chinese students, aimed at their acquisition of additional knowledge, the ability to further self-improvement.

The **scientific novelty** is that the purpose and tasks of the disciplines «choral conducting» and «choral class» are characterized; The peculiarities of educational work in these disciplines are considered, which are reflected in the individual form of education and should promote the formation of qualities that ensure the implementation of professional and pedagogical activities, as well as create the most favorable conditions for preparing foreign students to work with choirs.

Results. Strengthening multifaceted ties with China is now one of Ukraine's foreign policy priorities and has a lasting character. Among these connections, the most extensive are in the field of education. Today, students from the People's Republic of China are perhaps the most significant part of foreign students in the country. The success of the partnership between Ukraine and China in the field of education is obvious, as evidenced by the mutual interests of young people in history, culture, traditions, developing cooperation between educational institutions of our countries, growing number of participants in youth exchange programs and more. The expansion of international contacts in all spheres of public life has led to human interest in the problems of intercultural communication. The dialogue of cultures allows its participants to express certain external information about the participants themselves, the internal emotional state, as well as the social statuses and social roles they play in relation to each other, which also confirms their «culture». Training programs in choral conducting and choral class are carried out on the repertoire, which belongs to different musical cultures, but the most significant array of works is represented by domestic choral art. Ukrainian choral culture is an invaluable treasure of national significance. For centuries, choral art has manifested itself as a true creation of the talent of the Ukrainian people, which embodied the integrity and, at the same time, the diversity of the inner world of past generations and has long been an organic part of human life.

Conclusions. The issue of studying Ukrainian choral music by foreign students is important and requires considerable attention from teachers of choral conducting and leaders of student choirs. The study of Ukrainian choral music is based on a certain pedagogical experience of teachers and the principles of leading teachers of today. The variable nature of individual classes contributes to the professional development of foreign students. The study of Ukrainian choral music in choral conducting classes and choral class not only expands the musical worldview of students, develops their tastes and preferences, but also promotes the development of cultural dialogue between Ukraine and China.

Key words: Ukrainian choral music, dialogue of cultures, choral conducting, choral class, foreign student, national character, mentality